

SXEDIO.53T

3.6.1923: Η ΤΡΙΤΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΣΥΝΕΡΧΕΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΕΙ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΝΑ ΚΑΘΟΡΙΣΕΙ ΝΕΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ (Α Μέρος)

Στις **3 Ιουνίου 1923**, δύο χρόνια μετά τη Δεύτερη Παγκύπρια Εθνοσυνέλευση και την έναρξη της λειτουργίας του Εθνικού Συμβουλίου και την αναδιοργάνωση της Πολιτικής Οργάνωσης ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος Γ συγκαλούσε την Τρίτη Παγκύπρια Εθνοσυνέλευση για επανεξέταση της πορείας του κυπριακού προβλήματος, για καθορισμό πορείας και για τροποποίηση μερικών άρθρων του Καταστατικού της Οργάνωσης.

(Η συνέλευση συγκλήθηκε για τις **21 Μαΐου** αλλά ελικά έγινε στις **3 Ιουνίου**).

Ανέφερε ο Αρχιεπίσκοπος σε εγκύκλιο του:

Κύριλλος, ελέω Θεού Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου,
παντί τω Ελληνοχριστιανικώ πληρώματι της Νήσου,
χάριν από Θεού και ειρήνην,

Το Εθνικόν Συμβούλιον διαχειριζόμενον τον πολιτικόν αγώνα της Κύπρου και προς προαγωγήν αυτού ενεργήσαν διάφορους πράξεις, εθεώρησεν ότι επέστη η στιγμή, όπως πάσας ταύτας τας ενεργείας και πράξεις αυτού θέση υπ' όψιν Παγκυπρίου Συνελεύσεως. Την απόφασιν ταύτην εκτελούντες, συγκαλούμεν Παγκύπριον Συνέλευσιν εν Λευκωσία, την **21 Μαΐου**, ημέραν Κυριακήν και ώραν **3 μ.μ.**

Την Παγκύπριον Συνέλευσιν θα αποτελέσωσι:

- 1.** Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου.
- 2.** Οι Ηγούμενοι των Ιερών Μονών.
- 3.** Τα αιρετά εν ενεργεία μέλη του Εθνικού Συμβουλίου.
- 4.** Οι Δήμαρχοι των πόλεων και κωμοπόλεων.

5). Εν μέλος εξ εκάστου Δημοτικού Συμβουλίου εκλεγόμενον υπό των ελληνικών μελών αυτού.

6). Εις αντιπρόσωπος εξ εκάστης σχολικής Επιτροπείας των πόλεων εκ των μελών αυτής.

7). Εις αντιπρόσωπος εξ εκάστης εκκλησιαστικής Επιτροπείας των πόλεων και χωρίων εκλεγόμενος μεταξύ των μελών αυτής.

8) Εις αντιπρόσωπος εξ εκάστου σωματείου ή συλλόγου των πόλεων και χωρίων.

9) Οι Πρόεδροι του Παγκυπρίου και των Επαρχικών Διδασκαλικών Συνδέσμων.

10). Οι Διευθυνταί πασών των Ελληνικών εφημερίδων και των περιοδικών των εκδιδόμενων εν Κύπρω.

Νοείται ότι πάντες οι ουτως κατανομαζόμενοι αντιπρόσωποι δέον να ώσιν μέλη της Πολιτικής Κυπριακής Οργανώσεως, συμφώνως τω 3ω άρθρω του Καταστατικού.

Η εκλογή των άνωθι αντιπροσώπων θα γίνη τη αμέσως επομένη Κυριακή μετά την λήψιν της παρούσης εγκυκλίου εν συνεδρία του οικείου σώματος, συντασσομένου του σχετικού πρακτικού της εκλογής και υπογραφομένου υπό του προέδρου, όστις θα αναγγείλη Ημίν εγκαίρως τα της γενομένης εκλογής. Το πρακτικόν τούτο έκαστος αντιπρόσωπος θέλει προσαγάγει εις Αρχιεπισκοπήν διά τα περαιτέρω.

Η Παγκύπριος Συνέλευσις συνεργομένη εν Λευκωσία υπό την προεδρίαν Ημίν θέλει ασχοληθή επί των εξής:

1). Επί της εκθέσεως των μέχρι τούδε πεπραγμένων του Εθνικού Συμβουλίου και των αντιλήψεων αυτού διά την παρούσαν θέσιν του Κυπριακού ζητήματος.

2). Επί της καθόλου καταστάσεως των δημοσίων πραγμάτων και επί του ζητήματος της επικρατούσης οικονομικής κρίσεως και της λήψεως των ενδεικνυομένων μέτρων προς αντιμετώπισιν αυτής.

3). Επί του Εκπαιδευτικού ζητήματος.

4). Επί των άρθρων 27, 29, 31 και 47 του

Καταστατικού, ως και επί πάσης άλλης τυχόν προταθσομένης τροποποιήσεως, ή προσθήκης εις το Καταστατικόν της Πολιτικής Οργανώσεως.

Και ταύτα μεν Ημείς, η δε του Θεού χάρις και το άπειρον έλεος είη μετά πάντων Υμών.

Εν Αρχιεπισκοπή τη 3η Απριλίου 1923

Ο εν Χριστώ ευχέτης

Ο Κύπρου ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Σημ: Η παρούσα να αναγνωσθή υπό του ιερέως επ' εκκλησίας εις επήκοον των Χριστιανών την επομένην Κυριακήν από της λήψεως αυτής.

Η Ευθνοσυνέλευση έγινε μέσα σε θυελλώδη ατμόσφαιρα και εκεί διαφάνηκαν οι διαφορές που υπήρχαν αναφορικά με τη γραμμή που έπρεπε να ακολουθείτο, δηλαδή αν θα συνεχιζόταν η γραμμή Ένωση και μόνο Ένωση ή αν θα ζητούνταν και πάλι πολιτικές ελευθερίες ως πρώτος σταθμός μεχρι την Ένωση.

Επικεφαλής της γραμμής για Ένωση και μόνο Ένωση ήταν ο Μητροπολίτης Κερύνειας Μακάριος, που όμως δεν βρήκε υποστηρικτές και έτσι τελικά εγκρίθηκε ψήφισμα σύμφωνα με την τελευταία υιοθετηθείσα γραμμή της παροχής πολιτικών ελευθεριών.

Η Εθνοσυνέλευση παράλληλα εξουσιοδότησε τον πρώην βουλευτήν Σπύρο Αραούζο να μεταβεί στο Λονδίνο και να υποβάλει τα αιτήματα του Κυπριακού λαού και προσωπικά στον Υπουργόλ Αποικιών για άλλη μια φορά.

Λεπτομέρειες των εργασιών της Εθνεσυνέλευσης που έγινε τελικά στις 3 Ιουνίου έγινε η εφημερίδα "Ελευθερία" της Λευκωσίας.

Τους συγκεντρωθέντες προσφώνησε ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος:

" Χαίρων προσαγορεύω υμάς κύριοι αντιπρόσωποι του ελληνικού Λαού της Κύπρου.

Αποφάσει του Εθνικού Συμβουλίου συνεκαλέσαμεν τη Παγκύπριον ταύτην Συνέλευσιν.

Ως γνωστόν, κατά το Καταστατικόν της

Πολιτικής Οργανώσεως, τον Πολιτικόν Αγώνα Κύπρου, χειρίζεται το Εθνικόν Συμβούλιον συνεπικουρούντων εις τούτο και των άλλων διοικητικών σωμάτων.

Το Συμβούλιον τούτο από της ιδρύσεως αυτού μέχρι τούδε προέβη εις διαφόρους ενεργείας και πράξεις προς προαγωγήν του εθνικού ημών ζητήματος εις ας επηκολούθησαν αντιστοίχως αι ημέτεραι ενέργειαι.

Πασών τούτων των ενεργειών και πράξεων εθεώρησε το Εθνικόν Συμβούλιον ότι επέστη η στιγμή, ίνα λάβητε πλήρη γνώσιν και διασκεφθήτε διά τα περαιτέρω.

Ιερόν δε καθήκον επιτελούντες προς την πατρίδα προσήλθατε προθύμως από τα άκρα της νήσου.

Πλήρης και λεπτομερής έκθεσις θα τεθή ενώπιον υμών υπό των προς τούτο εντεταλμένων υπομνήματα, ψηφίσματα προς την Αγγλικήν Κυβέρνησιν κλπ και απαντήσεις προς αυτά.

Δι' ο και δεν επεκτεινόμεθα εις το σημείον τούτο.

Ενώπιον υμών θα εκτεθώσι τα πράγματα υμίν δε απόκειται γη επί τούτων κρίσις.

Πάντως εν τη κρίσει ταύτη δέον να πρυτανεύση δικαιοσύνη και πλήρης εκτίμησις των διαφόρων συνθηκών υφ' ας γέγοντο.

Ομολογουμένως οι καρποί των μέχρι τούδε ενεργειών ημών, δεν υπήρξαν ικανοποιητικοί και παράπονα και μεμψιμοιρία καθ' εκάστην εκτοξεύονται κατά του Εθνικού Συμβουλίου ως μη ενεργήσαντος δέοντως και δραστηρίως.

Οι ταύτα μεμφόμενοι παραγνωρίζουσι την όλην σύγχρονον πολιτικήν κατάστασιν ην ηκολούθησε και το ημέτερον ζήτημα και αφ' ετέρου την ιστορίαν των τοιούτων εθνικών αγώνων.

Ο,τι ενεδείκνυτο να ενεργηθή, ενηργήθη και ουδέν παερλείφθη. Ουχ ήτιον ημείς πρώτοι οφείλομεν να ομολογήσωμεν ότι όντως ο πολιτικός ημών αγών δεν έχει προσλάβει την δυνατήν έντασιν διά τους εξής λόγους.

Ετερα τμήματα του Ελληνισμού υπέστησαν δεινά

ατυχήματα, ὧν ἕνεκα σύντονος ἐστράφη ἡ προσοχή καὶ συμπάθεια τοῦ πανελληνίου πρὸς αὐτά. Δὲν ἠδυνάμεθα δεῖν νὰ μὴ συμμερισθῶμεν τὴν συμφορὰν ταύτην τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν συμβάλωμεν εἰς ποῖαν τινα ἀνακούφισιν αὐτῶν/

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκκρεμότης τῶν ἐλληνικῶν ζητημάτων καὶ ἡ υστίατη προσπάθεια καὶ ἀγωνία τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων υπέρ αὐτῶν ἐπήνεγκεν ὑφ᾽ ἑσιν τινὰ ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν. Ἐκ τῆς αἰσίας δὲ ἐκβάσεως τῶν γενικωτέρων ἐλληνικῶν ζητημάτων προσεδοκάτο ἀγαθὴ ἐπίδρασις καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου.

Τὴν ἐλπίδα αὐτὴν ἐνέπνευσαν καὶ ἐνίσχυσαν ἐν ἡμῖν ἰσχυροὶ φίλοι ἡμῶν ἐν Ἀγγλίᾳ θεωροῦντες ἐνδεδειγμένην τὴν πρὸς καιρὸν ὑφ᾽ ἑσιν τοῦ μερικοῦ ἐνταῦθα ἀγῶνος χάριν τῶν γενικωτέρων ἐλληνικῶν ζητημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀφιερῶσει εὐγενῶς πάσας τὰς ἐνεργείας καὶ προσπάθειάς τῶν υποσχόμενοι οἱ φίλοι ἡμῶν οὗτοι σύντονον καὶ εἰλικρινῆ τὴν συνηγορίαν αὐτῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ζητήματι εὐθύς ὡς διευθετηθῶσι τὰ μεγάλα ἐλληνικὰ τοιαῦτα.

Οἱ αὐτοὶ φίλοι φρονοῦσιν ὅτι οὐδέ ἡ ἀρχουσα ἡμῶν δύναμις θὰ ἠθέλε νὰ ἐπιληφθῆ εὐμενῶς τῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἐφ' ὅσον υφίσταται ἡ ἐκκρεμότης τῶν ἐν τῇ ἐγγύς ἀνατολῇ ζητημάτων.

Αὐτὸ τοῦτο ἄλλως τε ἐγγράφως ἐδήλωσεν ἡμῖν ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας κ. Λόυδ Τζωρτζ, ὅστις ἀναγνωρίζων τὸ εὐλόγον καὶ δίκαιον τοῦ αιτήματος ἡμῶν τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Μητροῦς Ἑλλάδος καὶ υποσχόμενος τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ συνηγορίαν ὡς μόνον ἐμπόδιον εθεώρει τὴν υφ᾽ ἑστώσαν ἀνωμαλίαν ἐν τῇ ἐγγύς Ἀνατολῇ.

Τὴν ἐντάσιν τοῦ ἀγῶνος ἡμῶν παρέβλαψε καὶ ἡ ἀπαραδειγμάτιστος οἰκονομικὴ κρίσις ἣτις μαστίζει τὸν τόπον καὶ ἣτις ἀποτελεῖ ἐν τῶν θεμάτων τῆς παρούσης συνελεύσεως.

Ἐτέρους λόγους ἐπιδράσαντας ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἡμῶν οὐχὶ ἐπ' ἀγαθῷ παραλείπομεν.

Καὶ ἤδη ὑπὸ τὴν γνώσιν πάντων τούτων καὶ τῆς υποβληθησομένης λεπτομεροῦς ἐκλέσεως τῶν γενομένων ἐπιβάλλεται ὁ καθορισμὸς τῆς περαιτέρω

πολιτικής ημών πορείας.

Αν δε επιτρέπεται να προεικάζη τις τα μέλλοντα εκ των δεδομένων δυνάμεθα να είμεθα ευέλπιδες διά το μέλλον.

Ηδη χάριτι θεία δύναται να θεωρηθή υπογραφείσα η ειρήνη της εγγύς Ανατολής και τα μέγιστα ελληνικά ζητήματα διευθετήθησαν κατά το ενόν.

Ο δε όρος ο τεθείς υπό του Αγγλου Πρωθυπουργού ως απαίτητος προς ευνοϊκήν λύσιν του ημετέρου ζητήματος πληρούται. Και τούτο δικαιούται η συνέλευσις αύτη να υπομνήση εις την Αγγλικήν Κυβέρνησιν.

Προς τούτοις πας δεσμός όστις συνέδεε την Νήσον ημών προς την Τουρκίαν και όστις πρότερον επροβάλλετο ως κώλυμα εις την ακρόασιν του αιτήματος ημών εξέλιπεν. Και εκηρύχθη τούτο επισήμως, εν τη συνθήκη της Λωζάννης. Η Αγγλία ήτις φαίνεται τοσοούτον φιλελευθέρα χορηγούσα ελευθερίας εις υπ' αυτήν λαούς, κατωτέρους πολιτικής ωριμότητος δεν θα δυνηθή να εξακολουθήση αρνουμένη δικαιοσύνην μόνον εις τον λαόν τούτον.

Πάντως όμως προϋποτίθεται ότι προς επιτυχίαν ημών, θα ακολουθήση δραστηριότερα ενέργεια. Και τοιαύτην ενέργειαν υπαγορεύσουσι πάντα τα περί ημάς, η αδήριτος ανάγκη της σωτηρίας εκ της απεριγράπτως δεινής θέσεως εκ πάσης απόψεως.

Οι λόγοι οίτινες μέχρι τούδε ανέκοπτον ή εμετρίαζον την έντασιν των ενεργειών ημών, χάριτι θεία εξέλιπον αι δε λοιπαί συνθήκαι φαίνονται ευνοϊκαί.

Τίνι τρόπω εν πάσι τούτοις θα ενεγήσωμεν, απόκειται εις το κυρίαρχον τούτο σώμα να καθορίση αφού πρώτον διεξαχθή εν πάση ηρεμία και μετριοπαθεία, πλήρης συζήτησις και αποκρυσταλλωθώσι το μάλλον ορθά πορίσματα. Προ παντός δέον να πρυτανεύση εν τη συζητήσει ταύτη η καλή πίστις και έκαστος από χρηστού και πατριωτικού συνειδότος να είπη την εαυτού γνώμην. Δικαίωμα δε της συνελεύσεως είναι σταθμίζουσα απάσας να

προτιμήση την κρείττονα. Δεν αγνοεί αγαπητοί αδελφοί, ότι εν τη ενώσει η ισχύς και ότι οι λαοί επιτυγχάνουσιν τα αιτήματα των εφόσον ενεργούσι με ενιαίον μέτωπον. Τα παραδείγματα της αληθείας ταύτης είναι άπειρα. Το δε επιτακτικόν καθήκον της εν ενότητι ενεργείας υποδεικνύει εις ημάς και η θρησκεία και η Πατρίς. Αμφότεραι τους μεγίστους αυτών θριάμβους ήραντο, ακολουθούσαι ακραδάντως την αρχήν ταύτην.

Παν δε προς στιγμὴν νεφύδιον επί του πολιτικού παρ'ημίν ορίζοντος επιφανέν και δυσαρμονία, θα διαλύση η έγκυρος και σεβαστή φωνή του κυριάρχου τούτου σώματος και καθάριση τον ορίζοντα και θα αποκαταστήση τη απαραίτητον αρμονίαν μεταξύ πάντων των τέκνων της Πατρίδος προς προαγωγήν της υποθέσεως αυτής.

Μνήμονες των ενδοξοτάτων εθνικών παραδόσεων ας φιλοτιμηθώμεν πάντες ανταξίως προς αυτάς να ενεργώμεν και πράττωμεν τιμώντες εαυτούς και την Πατρίδα.

Ο δε Πανάγαθος Κύριος είθε να κατευθύνη τας σκέψεις και αποφάσεις της Συνελεύσεως ταύτης εις παν ό,τι άριστον και πατριωτικόν,.

Και εν ονόματι του εν Τριάδι Θεού κηρύττω την έναρξιν των εργασιών της συνελεύσεως ταύτης.**2**